

GOSPODAR-SKI LIST V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in uprava Maribor, Slomškov trg št. 20

IZHAJA VSAKEGA PRVEGA V MESECU
Cena inseratom po dogovoru
CENA: 100 Din letno, inozemstvo 200 Din

O vzrokih so se zedinili, ne pa o zdravlilih.

Velike nade so bile stavljene v londonsko gospodarsko konferenco, ki je zborovala v letošnjem poletju. Človeštvo je pričakovalo od tega svetovnega zbora če ne ozdravljenje, pa vsaj omiljenje svetovne gospodarske krize. Nade so bile kruto varane. Konferenca se je brez uspeha razšla, kriza pa gre naprej. O sredstvih za odpravo sedanjih žalostnih razmer se zastopniki raznih držav in njih interesov niso mogli zediniti. Zedinili pa so se v ugotovitvi sedanjega žalostnega položaja in v opredelitvi vzrokov, ki so dovedli do sedanjih razmer. Ugotovili in opredelili so naslednje vzroke.

Vsaka vojna ima vpliv na gospodarsko življenje narodov. Med vojno se proizvaja v pomnoženem obsegu to, kar se v tem času potrebuje: orožje in strelivo, obleka, hrana. Cvete vojna industrija. Neposredno po vojni pa se proizvaja to, kar je vojna ugonobila, kar so ljudje porabili in česar jim je zmanjkalo. Ako to velja o vsaki vojni, velja zlasti za svetovno vojno, ki ji doslej ni bilo para na svetu. Med njo in po nji je proizvodnja dobila čudoviti razmah na vseh področjih. Naenkrat pa je ta jadrno naprej drveči razvoj trčil ob zid, ki preko njega ni mogel naprej. Ta zid je osiromašenje posameznikov in držav, povzročeno po vojni. In ravno v tem nesorazmerju med silnim razmahom gospodarskega razvoja in med osiromašenjem posameznikov in narodov je prvi vzrok sedanje krize.

Drugi pa je popolna sprememba predvojne gospodarskega reda. Pred vojno je Evropa v svojih fabrikah predelovala sirovine in izdelovala fabrikate, s katerimi je oskrbovala ves svet. Med vojno pa so države, ki niso mogle dobiti iz Evrope dovolj industrijskih izdelkov, zlasti Zedinjene države Sev. Amerike, Japonska in Indija, ustvarile lastno industrijo. Isto je storila po vojni Rusija, ki je pred vojno bila s svojimi 140 milijoni prebivalcev dobra odjemalka industrijskih izdelkov. Tudi Kitajska, ki je prej bila ugodno tržišče za evropsko industrijo, je zaradi notranjih zmed, neprestanih bojov in osiromašenja ljudstva postala slab kupec. Samo v teh treh državah: Rusiji, Indiji in Kitajski, je izgubila Evropa nad pol milijarde odjemalcev in konsumentov. Kot važen konkurent je proti Evropi nastopila Japonska, ki jo hoče izriniti iz Azije. Zedinjene države Sevele Amerike pa jo vedno bolj industrija svojih izdelkov ne more prodirivajo iz Južne Amerike. Ker in-

dati, nastopi zastoj proizvodnje in z njim veliko zlo: odpuščanje in nezaupenost delavcev.

Učinkovanje tega drugega vzroka je v Evropi povečala sedanja politična in državna razcepljenost. Mirovne pogodbe so ustvarile preko 7000 km novih državnih mej. Evropa ima sedaj 34 držav, kojih vsaka hoče biti od drugih gospodarsko neodvisna. Zato vsaka povečuje lastno proizvodnjo ter se proti drugim obdaje s carinskim ozidjem.

Tem vzrokom se pridružuje kot četrta popoln pretres dosedanjega finančnega in denarnega sestava. Prej je Evropa bila upnica sveta. Sama Anglija je posodila drugim državam okoli 1000 milijard dinarjev. Med vojno so države dolžnice odplačale Evropi svoje dolgove z vojnimi dobavami, Evropa se je začela sama zadolževati. Sev. Amerika je postala upnica, kateri samo 4 države: Anglija, Francija, Italija in Belgija, dolgujejo preko 1000 milijard dinarjev. S preokretom denarnega sestava se je izvršil preokret sveto-

vne trgovine. Evropa bi mogla svoje dolgove plačevati samo z dobrinami, ki jih izvažajo, ne pa z denarjem. Toda Amerika ovira evropsko trgovino ter ji zapira pot na ameriška tržišča. Z rastočim brezposelnostjo in z osiromašenjem ljudi tudi vedno bolj pada kupna moč na notranjih tržiščih.

O teh vzrokih svetovne gospodarske krize so se zedinili strokovnjaki na svetovni londonski konferenci. Niso pa mnogo ali skoro nič govorili o tem, da so do sedanjih vedno naprej trajajočih gospodarskih pretresljajev dovedli pretresljaji na нравstvenem področju. Iz gospodarskega življenja so vrgli krščanska načela, zlasti načelo pravičnosti in ljubezni do bližnjega. V gospodarskem področju je zavladala sebičnost, ki ne dopušča, da bi se ljudje smatrali kot bratje med seboj in narodi kot člani velike krščanske družine. O tem se torej v Londonu niso zedinili, da se morajo v gospodarstvo vrniti krščanska načela. Zato ni čudno, da se tudi niso mogli zediniti v vprašanju, s katerimi sredstvi bi se sedanja kriza dala učinkovito ozdraviti.

Okoli občinskih volitev.

V naslednjem podajamo določbe občinskega reda, objavljenega v »Službenem listu« dne 29. aprila 1933.

Kako volimo občinski odbor?

Posamezne občine dobijo toliko odbornikov:

1. Občine, v katerih je število prebivalcev manjše ko 3000, imajo 18 odbornikov;
2. občine od 3000 do 5000 prebivalcev dobijo 24 odbornikov;
3. občine od 5000 do 8000 prebivalcev 30 odbornikov;
4. občine od 8000 prebivalcev ali več pa 36 odbornikov.

Občinski odbor volimo s splošnim, enakim, neposrednim in javnim glasovanjem. Volitve se vršijo po kandidatnih listah, ki morajo vsebovati toliko kandidatov in namestnikov, kolikor ima občina odbornikov.

Volilno sposobnost imajo vsi prebivalci, ki so vpisani v volilni imenik občine.

V volilni imenik se vpiše vsak moški državljan, če je dovršil 21. leto starosti in če je najmanj šest mesecev nastanjen v občini; to ne velja za državne in samoupravne uslužbence, ki se vpišejo v volilne imenike one občine, v kateri imajo svoj službeni sedež.

Začasno izgubijo volilno pravico: 1. oni, ki so obsojeni na robijo ali na za-

por, daljši od enega leta dni, dokler se ne vrnejo v pravice; 2. oni, ki so obsojeni na izgubo častnih pravic, za čas, dokler traja ta kazen; 3. oni, ki so v stečaju (konkurzu); 4. oni, ki so pod skrbstvom in 5. oni, ki so z razsodbo izgubili volilno pravico zaradi volilnih kaznivih dejanj.

Županstva izvršijo vsako leto v januarju popravke volilnih imenikov, tekom februarja odnosno marca sodišče volilne imenike potrdi. Potrjeni volilni imenik ostane stalno razgrnjen pri županstvu in pri okrajnem sodišču. Vsakdo ima pravico volilni imenik pregledati, prepisati, razglasiti in natisniti, ter bodisi zase, bodisi za drugega zahtevati njegov popravek.

Glasovati smejo samo oni, ki so v volilnem imeniku.

Kdo ne more kandidirati za občinskega odbornika?

Občinski uslužbenci; uradniki tistih oblastev, ki vodijo neposredno nadzorstvo nad občino; tisti, ki so z občino v pravdi; občinski dobavitelji, zakupniki občinske imovine; tisti, ki brez upravičenega razloga niso sprejeli odborniške dolžnosti ob poslednjih volitvah; tisti, ki stalno uživajo vzdrževanje in podporo iz občinskih ali drugih javnih sredstev; tisti, ki so s predsednikom ali člani uprave v krvnem sorodstvu

do vštetelega 4. kolena. Duhovniki, osebe, ki ne govorijo ali pišejo službenega jezika, in osebe, ki so v aktivni državni ali samoupravni službi, ne morejo biti postavljeni na kandidatno listo na prvih šestih mestih kandidatne liste.

Drugih trajnih omejitev pasivne volilne pravice zakon ne določa. Le v enem slučaju ne morejo biti pri prvi naslednji volitvi izvoljeni oni, katere je ban razrešil po §§ 129 in 130 zakona o občinah. Ta zakon je razglašen v »Službenih novinah« dne 15. aprila 1933 in je stopil v veljavo 60. dan po razglasitvi, to je dne 15. junija 1933. Oni bivši občinski odborniki, ki so bili razrešeni po 15. juniju 1933, bi po besedilu § 132 tega zakona ne mogli biti izvoljeni za občinskega odbornika pri prvih naslednjih volitvah.

Da bodo imeli naši čitatelji jasnost o tem, hočemo v naslednjem doslovno navesti oba dva člena, ki se glasita:

§ 129. Ban razreši predsednika občine, člane občinske uprave in odbornike, ko se ugotovi, da nimajo pogojev, ki se zahtevajo v tem zakonu. Ban more po predhodnem zaslišanju razrešiti predsednika občine, člane občinske uprave, poedine odbornike ali ves odbor, ako svojih poslov ne vršijo v redu. Ostanjejo pa na svojih položajih do pravomočnosti odločbe. Proti odločbi bana je dopustna pritožba na upravno sodišče v roku osmih dni, proti razsodbi slednjega pa ni nadaljnega pravnega sredstva.

§ 130. Nadzorno oblastvo zadrži izvršitev rešitev in izjav občinskega odbora, občinske uprave, predsednika občine ali krajevnega odbora, ki so važnim občnim državnim interesom škodljive. Ban more radi takih rešitev in izjav razrešiti občinski odbor, občinsko upravo ali predsednika. Proti tem odločbam o zadržanju, odnosno o razreševanju se more prigrasiti v roku 15 dni pritožba na ministra za notranje zadeve, proti čigar odločbi ni nadaljnega pravnega sredstva.

§ 132. Ne morejo biti izvoljene pri prvi naslednji volitvi osebe, razrešene po 2. odstavku § 129, in osebe, razrešene po § 130, ako pri razpravljanju in odločanju niso nasprotovale sprejetju odločbe ali izjave.

Kandidatne liste.

Kandidatna lista vsebuje:

1. Rodbinsko in rojstno ime, poklic in stan kandidatov in namestnikov;
2. datum in kraj izdaje;
3. podpise predlagateljev.

Kandidatna lista sme imeti svojega predstavnika ali namestnika v volilnem odboru, kar je treba označiti na kandidatni listi pod imeni kandidatov. Če je v občini več volišč, se določi predstavnik in namestnik za vsako volišče.

Kandidatna lista se preda v dveh izvornih izvodih okrajnemu sodišču v potrditev in sicer neposredno pri sodišču ali preko županstva vsaj osem dni pred volitvami. Listo predata dva pismena predlagatelja, to je: dva izmed predlagateljev, ki so kandidatno listo podpisali. Z izvornimi listinami se preda tudi pismeni pristanek kandidatov za odbornike in namestnike in po en izvod

kandidatne liste brez imen predlagateljev za vsako volišče. Če je lista predana županstvu, jo mora županstvo poslati v 24 urah sodišču. Sodišče pregleda listo v 48 urah in jo potrди, ko se prepriča, da je sestavljena po predpisih. Če ni po predpisih sestavljena, jo zavrne in obvesti vlagatelje. Odločba sodišča o zavrnitvi in potrditvi kandidatnih list je dokončna. Od sodišča potrjene kandidatne liste se ne smejo več popravljati ali izpreminjati, razven če kak kandidat umre ali izgubi pogoje, določene z zakonom. V tem slučaju pa je sprememba mogoča samo do 3. dne pred volitvami.

Iz navedenega besedila zakona se vidi, da vlaganje kandidatnih list ni vezano na kakšne stranke. Zakon sploh nikjer ne govori o strankah ali strankinih kandidatnih listah. Torej lahko vlagajo za občinske volitve kandidatne liste koncesionirane stranke, lahko pa tudi kakršnekoli skupine in volilci v obče; sodišču to ne more biti razlog, da bi liste ne dovolilo. To je tudi, kakor znano, stališče zagrebškega bana dr. Peroviča, ki je na seji banovinskega sveta v Zagrebu odklonil zahtevo nekoga banovinskega svetnika, da se vlaganje kandidatnih list omeji na priznane stranke. Ban je poudaril, da se morajo vrata občinskega gospodarstva odpreti vsem. Isto je tudi stališče bana primorske banovine dr. Jablanoviča, ki je na seji banovinskega sveta v Splitu 24. avgusta izjavil to-le: »Popolno svobodno bo tudi drugim zakonito političnim strankam (poleg J. goslovanske nacionalne stranke), kakor tudi vsem drugim volilcem, da izkoristijo pri občinskih volitvah pravice, katere jim daje ustava in zakon.«

Glasovanje, izvolitev.

Dan volitev, kraj, kjer se glasuje, objavi občinska uprava najmanj 30 dni pred dnem, določenim za volitve. Na vsakem volišču posluje volilni odbor treh članov; v občini, kjer je več volišč, posluje tudi glavni volilni odbor, ki sestoji iz vseh predsednikov poedinih volišč in enega občinskega odbornika ali namestnika. Predstavniki kandidatnih list imajo pravico prisostvovati poslovanju volilnega odbora in glavnega volilnega odbora ves čas volitev, in podajati pripombe, ki se na zahtevo vpišejo v zapisnik. Voliti sme volilec samo enkrat. Volilni odbor ne sme nikomur zabraniti, da glasuje, kdor je vpisan v volilni imenik. Noben oblastvo ne sme v nobenem primeru klicati volilca na odgovor zaradi glasu, ki ga je oddal pri volitvah. Glasovanje traja od 7. do 18. ure. Če nastane nered, volilni odbor lahko volitev prekine; če traja do preko ene ure, se ob 18. uri podaljša volitev za toliko časa. Ob 18. uri, odnosno podaljšani uri glasujejo le tisti, ki so še na dvorišču ali pa v poslopju volišča. O vsem se mora voditi točen zapisnik. Tista lista, ki je dobila največ glasov, dobi dve tretjini občinskih odbornikov; ostanek pa se porazdeli na druge liste tako, da se število glasov vsake liste deli z 1, 2, 3 in tako po vrsti in vzamé z list, ki imajo največji količnik, po vrsti po en odbornik do potrebnega števila. Če pa dobi naj-

močnejša lista absolutno večino glasov, to je več kot vse druge skupaj, se ji poleg dveh tretjin prideli tudi odborniki od ostanka, kakor drugim listam. Če dobita dve listi enako število glasov, se naslednjo nedeljo volitve ponovijo.

Predsednik občine (župan) je oni odbornik, ki je bil izvoljen kot nosilec najmočnejše kandidatne liste. Občinsko upravo (poprej svetovalci) tvorijo predsednik in člani. Število glasov določi občinski odbor po potrebi in glede na število odbornikov in obseg poslov; članov more biti 2 do 5. Člani so drugi in naslednji z najmočnejše liste izvoljeni odborniki.

★

NOVICE

Posledica igračkanja z orožjem. V Rošpohu pri Mariboru se je igrala z nabito pištolo neka deklina. Orožje se je nenadoma sprožilo in izstrelak je zadel 36letno viničarsko hčerko Alojzijo Novak iz Rošpoha.

Avtomobilska nesreča. Šofer g. Janeža iz Gortine pri Mutji, Srečko Stvarnik, se je vračal krog 8. ure zvečer z avtomobilom. Ob koncu mosta preko Drave pred hišo g. Juharta so se odprla vrata na avtomobilu. Odprta vrata so udarila mimoidočega monterja Liškega, rodom iz Čehoslovaške, ki je zaposlen v novoustanovljeni dravograjski predilnici. Udarec po glavi je monterja takoj onesvestil. Celo 1 cm debela šipa se je učila vsled udarca. Šofer je prepeljal težko poškodovanega takoj v bolnico v Slovenjgradec.

Šerbela Ivana †. Iz Jarenine nam poročajo, da je v Vukovskem dolu umrla vdova gospa Šerbela Ivana, tamošnja posestnica in mati g. Benedikta Šerbela, namestnika poveljnika varnostne straže v mariborski jetnišnici in g. Fr. Šerbela, gostilničarja in posestnika na Ljubnem v Savinjski dolini. Rajna je po dveh mesecih sledila svojemu možu, s katerim sta živela 53 let v srečnem zakonskem življenju. Bila je nad leto dni v bolniški postelji, a je bolezen prenašala čudovito vztrajno. Pogreb se je vršil v nedeljo dne 10. septembra ob zelo obilni udeležbi na jareninsko pokopališče. Blagi ženi svetica nebeška luč!

Neznani vlomilci so obiskali stanovanje gostilničarja in posestnika Jurja Čučka pri Sv. Andražu v Slov. goricah. Odnegli so mu obleke in perila za 1500 dinarjev.

V Ptuj je bil prijet od policije 37-letni brezposelni brivski pomočnik K. Biskup iz okolice Varaždina. Aretiranega zasleduje oblast radi več vlomov in tatvin.

Težko poškodovanega so prepeljali v bolnico v Ptuj 25letnega Maksa Fišerja od Sv. Roka ob Sotli. Pri nakladanju gramoza v vagon je padel nanj težak zaboj, mu zdobil 4 rebra in ga tudi sicer na znotraj hudo poškodoval.

2000 Din izmaknil. K mesarju Horvatu v Gaberju pri Celju je prišel pred dnevi možki, ki se je izdajal za tkals-

kega mojstra Josipa Uršnika in si je najel stanovanje. V noči se je pa splazil v spalnico g. Horvata, mu ukradel iz denarnice 1700 Din, iz blagajne 300 Din in pobegnil. Omenjeni tat je že nastopal drugod pod tujimi imeni in pokličji. Njegovo pravo ime je Stumpf Jožef. Rojen je na Dunaju, a je naš državljan.

Obe roki si je zlomil pri padcu s češplje sedemletni rudarjev sinček Marian Čater iz Megojnice pri Grižah pri Celju.

Kako nasedajo ljudje v sedanji krizi. V Celju se je zgodilo pred dnevi to le: 20letni slaščičar Štef. Kovaček iz Djurdjevca je srečal v Celju na ulici 60letno kuharico. Nenadoma se je sklonil pred njo in pobral navidezno zlat prstan. Rekel je kuharici, da sta oba najditelja in da zato obema pripada najdenina, ker pa ni nihče opazil najdbe, naj ona obdrži prstan in mu izroči 40 Din, t. j. polovico najdenine. Kuharica je Kovačku gladko vse verjela in mu izročila 40 Din. Kovaček je na isti način ogoljufal tudi ženo nekega železničarja, ki mu je tudi plačala polovico »najdenine« in sicer 10 Din. Ženski sta nesli oba »zlata« prst na k zlatarju, kjer sta izvedeli, da je tak prstan vreden komaj 2 Din. Kovačka so kmalu izsledili. Pri njem so našli še 28 takih prstanov brez vrednosti.

Vlom v poslopje sreskega načelstva. V noči od 14. na 15. septembra je bilo vlomljeno s ponarejenimi ključi v poslopje sreskega načelstva v Novem mestu. Vlomilca sta navrtala železno blagajno, ki je pa bila prazna. Odnesla sta iz pisalne mize tajnika Rozmana 1700 Din.

Požar je uničil v Cerkljah pri Kranju dne 12. t. m. dve mizarški delavnici, pod in še močno poškodoval eno stanovanjsko poslopje. Ogenj je izbruhnil vsled električnega kratkega stika.

Vlom v župnišče. Dne 10. septembra t. l. je napravil vlomilec g. župniku v Brusnicah na Kranjskem 1500 Din škode. Brusniški g. župnik je bil obiskan tokrat tretjič od vlomilcev.

Smrtno je ponesrečila pri nabiranju drv 35letna Ivana Glavanova iz Rudnika pri Ljubljani. V gozdu je spodrsnila, padla navzdol po hribu, si je nalomila hrbtenico in je bila vsaka zdravniška pomoč zamanj.

Ogenj je uničil v tovarni v Grosupljem streho na ključavničarski in mizarški delavnici ter zaloge sena.

Gospodarsko poslopje v plamenih. V Dolskem na Kranjskem je izbruhnil ogenj v gospodarskem poslopju posestnika in krčmarja Rudolfa Zupančiča, ko so bili domači zaposleni na polju. Ogenj je zanetil domači 8letni fantek, ko je šel na šenik poiskat kokošja jajca in je svetil z vžigalicami. Domači in gasilci so rešili živino in požar omejili. Škoda je znatna. Ker je zgorelo tudi mnogo poljedeljskega orodja. Zavarovalnina je le delna.

Trije vlomi v eni noči. V vasi Kleče pri Žužemberku na Dolenjskem so bili nedavno v eni noči izvršeni trije predrzni vlomi, zaradi katerih so bili takoj osumljeni cigani Brajdiči, ki so

bivali tedaj v šmihelski občini. Vlomilci so iz treh hiš odnesli poleg živili tudi mnogo obleke in posteljnega perila. Orožniki so nekaj osumljenih cigánov že zaprli, drugi so pa izginili iz občine.

Nogo si je zlomil pri padcu po stopnicah 16letni ključavničarski vajenec Josip Oblak iz Save pri Litiji.

V vročici zašla v potok in utonila. — 25letna žena delavca iz Stahovice pri Kamniku se je vrnila še neozdravljena iz bolnice. V vročici je uboga reva, mati štirih malih otrok, vstala s postelje in zašla v Črni potok, kjer je utonila v komaj 25 cm globoki vodi.

Dva pogorelca. Dne 13. t. m. je nastal ogenj v novem gospodarskem poslopju Simona Bohinca v Smokuču, občina Breznica na Kranjskem. Vžgala se je tudi sosedna hiša invalida Alojzija Klemenčiča. Zgorela sta popolnoma gospodarsko poslopje in hiša. Zavarovalnina je pri obeh pogorelcih neznatna.

Domačija pogorela. Dne 16. septembra v noči je pogorela v Bohinjski Beli domačija kmeta Matevža Ropreta. Zgorelo je vse. Požar je zanetila požigalčeva roka.

Prva članska skupščina ZAKŠ.

se je vršila v nedeljo dne 10. septembra t. l., ob 11. uri dopoldne v Ljubljani, v Beli dvorani Uniona.

Kljub slabemu vremenu in dejstvu, da prošnja za znižano vožnjo ni bila rešena, je bila udeležba na skupščini prav lepa, posebno če se upošteva stiska za denar na kmetih.

Skupščina je potekla pod vodstvom predsednika tov. Ovsenika v prav živahnem in tovariškem razpoloženju. Da se člani za svojo organizacijo zanimajo, je dokaz tudi to, ker so se v obilnem številu udeleževali debat o raznih važnih vprašanjih, ki so bila na dnevnem redu.

Iz poročil posnemamo: ZAKŠ šteje trenutno 215 članov; v teku so priprave za ustanovitev podružnic v posameznih okrajih; dopisov je bilo odposlanih in prejetih 846; tekom leta je ZAKŠ priredila v posameznih krajih več lepo uspešnih sestankov in poslala na pristojna mesta več resolucij.

Zveza je prosila takoj po ustanovitvi razne naslove za podporo, oziroma za dovolitev pupusta njenim članom pri nakupu. Od tvrdk, ki jim je bila ta prošnja poslana, so naklonile ZAKŠ denarno podporo sledeče: Tvorničar dušika v Rušah 500 Din, Agrarno-kemični urad v Zagrebu 300 Din, Sever in Co., Ljubljana, 100 Din. Popust pri nakupu pa so dovolile članom ZAKŠ proti legitimiranju z izkaznico članstva tvrdke: Sever in Co., »Chemotechna«, Kmetijska družba in Nova založba v Ljubljani, Cirilova knjigarna v Mariboru in Mohorjeva knjigarna ter skoraj vsi drevesničarji.

Zveza je dobila od Zadrúžne zveze v Ljubljani v brezplačno uporabo eno sobo na Tyrševi cesti 29 I, v kateri se vrše društvene seje in kjer so spravljene društvene stvari ter strokovna knjižnica, za katero so darovali knjige založbe in avtorji kmetijskih strokovnih knjig. Soba je vsem članom, ki pridejo v Ljubljano, na razpolago.

V knjigah itd. ter na čekov. računu št. 15091 ima Zveza že okrog 1000 Din premoženja.

Na skupščini je bilo sklenjeno, da ostane članarina za leto 1934 ista kot letos, to je 20 Din. Nadalje je bilo sklenjeno, da se vrši leta 1934 članska skupščina v Mariboru ob priliki »Mariborskega tedna«, na Grmu in v Št. Juriju pa zborovanja absolventov v času, ki se bo pokazal med letom kot primeren.

Na skupščini je bila tudi izrečena zahvala uredništvom vseh časopisov, ki priobčujejo objave ZAKŠ vsi brezplačno, ter vsem kmet. šolam.

Ob pol dveh popoldne je bila skupščina zaključena.

Z vlakom iz Evrope v Afriko.

Misel železniške zveze pod morjem med Španijo ter Afriko se je rodila na Francoskem. Praktična dela za to spojitvev je znala Francija zelo spretno odriniti med Špance. Leta 1919 se je ustanovila v španskem mestu Barcelona posebna družba strokovnjakov, ki se je začela baviti s podmorskim predorom, ki bi naj spajal pri morski ožini Gibraltar Španijo in Afriko. Najbolje mesto pri Gibraltarju je dolgo 13 km, a inženjerji iz omenjene družbe so dognali, da je kamenje na najbolj ozkem kraju pretrdo, dalje bi bil tudi pritisk vode pri morski globočini 1000 metrov prehud in radi tega je spojitvev obeh delov sveta tamkaj nemogoča. Tehnično mogoča je temeljska zveza na razdaljo 20 km, ker je tamkaj morje globoko le 300 m. Ta načrt bi bil pa v gospodarskem oziru neprikladen in radi tega so se oprijeli na merodajnih mestih tretjega načrta. Pri tretjem zamislu predora gre za podmorsko spojitvev med krajema Tarifa in Tanger na razdaljo 45 km.

Slednja gradnja ne bo delala tehnično, kolikor uči izkušnja pri že gotovih predorih skozi Alpe, nobenih težav. Osiguranje sten tunela napram vodnemu pritisku bo brez vsega mogoče. Predor bo vodil preko morske ožine po treh ceveh. Dve cevi bosta merili v premeru po 5 m in skozi te bodo položene tračnice, tretja v premeru 3 m bo služila za odvajanje vode, ki bo pronicala od zgoraj iz morja. Skozi ta predor bodo vozili vlaki s hitrostjo 30 km na uro in bo omogočen dnevno promet s 120 vlaki. Ako računamo, da bo peljal en vlak 100 ton, bi znal na dan celotni promet 12 tisoč ton. Stroški gradnje tunela so proračunani na 2500 milijonov dinarjev.

Težkoče, ki so do letošnjega leta ovirale pričetek dela, nikakor niso bile tehnične, ampak političnega ter gospodarskega značaja.

Španska monarhija je bila odločno proti načrtu in dokler je bila pri krmlu vse vladne moči, ni bilo niti misliti na tunel. Sedanji republikanski režim se je tozadevno sporazumel s Francijo. Španska vlada je odposlala pod vodstvom notrajnega ministra Cararesa v Afriko posebno komisijo. Letos septembra je napravila španska torpedna brigada vrtanja na dnu morja med Gibraltarjem in afriško obalo,

da je ugotovila, kake zemeljske plasti vežejo pod morjem oba dela sveta.

Za preddela je že nakazala španska vlada 3 milijone pezeta.

Nekaj časa so tvorili omenjenemu načrtu politično zapreko Angleži. Še le oktobra 1925 je dala Anglija dovoljenje za podmorsko zvezo med Španijo in Afriko.

Največ zanimanja kaže za predor Francija. Potom tunela bo Paris v najkrajši zvezi s svojimi ogromnimi afriškimi kolonijami. Francozi bodo pričeli prihodnje leto graditi železnico preko afriške puščave Sahare, ki bo dograjena v štirih letih. Francija je tudi dala zagotovilo, da bo priskočila gradnji podmorskega tunela na pomoč z denarjem in materijalom. Kakor so zračunali, predor ne bo prinašal letnega dobička, pač pa zgubo 10—15 milijonov pezeta in ta primanjkljaj bode krila Francija.

Za slučaj izbruha vojne bi bil predor pod nadzorstvom Društva narodov. V gospodarskem oziru bo železniška zveza med Evropo in Afriko odprla povsem nova pota svetovni trgovini.

*

Silovit požar pri Slov. Bistrici. Zadnje nedeljo dopoldne se je pojavil ogenj v gospodarskem poslopju posestnika Karla Vurnika na Spodnji Lužnici pri Makolah. Goreti je pričela šupa, polna sena ter slame in se je razširil ogenj z bliskavico na sosede in je pogorelo petim posestnikom 19 poslopij, vse žito in živinska krma. Posestniku Vurniku je požar uničil gospodarsko poslopje, vse seno, svinjak ter dve svinji. Vurnik je ob štiri poslopja. Neži Pšeničnik je pogorelo gospodarsko poslopje, parma, svinjak, poljski pridelki, torej tri poslopja. Karlu Hajšekju je zgorela hiša, gospodarsko poslopje, parma, kolarnica, šupa z vso krmo; skupaj pet poslopij. Janezu Motalnu je upepelil ogenj hišo, gospodarsko poslopje ter parmo. Temu revežu niso mogli oteti ničesar. Matiju Ritonju je pogorela hiša, gospodarsko poslopje in parma. Skupna škoda znaša nad 350.000 Din, skupna zavarovalnina pa le samo 82.000 Din. Pogorelce tik pred zimo priporočamo usmiljenim srcem, naj jim priskočijo po možnosti na pomoč.

Dva požara pri Ptujju. V Turškem vrhu je zgorela posestniku Francu Žurmanu hiša z vsemi gospodarskimi poslopiji. Škoda znaša 60.000 Din. V noči se je vnelo pri posestniku Jakobu Vaupotiču pri Jurovcih seno. Požar se je razširil na gospodarsko poslopje in na hišo. Gasilci so ogenj pogasili, škodo pa le cenijo na 30.000 Din.

*

Poljedelski praznik v Siamu.

V Siamu v vzhodni Indiji imajo trgovci, ki hočejo postati deležni dobičkanosne trgovine, poseben dan: polje-

delski praznik. Ta dan se odloči: Ali bo trgovina cvetela. Barometer za procvit dobička so — ministrove hlače in sicer ministra za kmetijstvo. Poljedelski minister je v Siamu najvažnejša osebnost in vanj so uprti pogledi celotnega prebivalstva. Nepregledna množica se drenja na slavnostnem prostoru in skrivnostno mrmranje ljudskih mas takoj potihne, kakor hitro je ostavil g. minister svoj krasni voz, da bi izvršil po predpisanem obredu majske setev. V ta namen je oblečen dostojanstvenik v narodno oblačilo: v široke, svilene hlače in nad temi majhen telovnik z zlatimi gumbi. Na sredini ogromnega četverokota, katerega tvorijo gledalci ter vsa oblastva, stoji kmetijski minister povsem sam s semenom v roki. Nato poklekne in izvrši obred setve.

Baš sedaj je nastopil veliki in odločilni trenutek. Minister govori molitev k Budhi in vstane. Pri vstajanju mu sledijo tisočere in tisočere oči z največjo napetostjo. Vsa pozornost je posvečena njegovim širokim, svilenim hlačam. Predno je pokleknil, si jih je zasukal. Ako ostanejo hlače, ko je vstal, zavihane na kolenu, je sigurno, da bo pustil dež nase čakati. Če pa padejo hlače pri dvigu od tal lepo na čevlje, ne bo nobenega pomanjkanja dežja. Če ostane ena noga od hlačnice nezagrnjena, potem se je treba tekom 24 ur lotiti zarotovanj, brez katerih bi bila žetev ogrožena. V slučaju, da se hlače raztrgajo, ni nobenega upanja na žetev ter prosep živine, poletje bo prepričeno z vremenskimi nesrečami.

Seveda niso te napovedi ministrskih hlač končno veljavne. Zadevo s hlačami še lahko spravi v red in jo preobrne — vol. Ko je končan prvi del obreda, prične drugi, ki obstoji v tem, da ponudi jo volu s kraljeve posesti žita in riža. Ako vol ne poskusi hrane, bode žetev skrajno slaba.

Pred leti so bila znamenja, katera je nudil poljedelski praznik, skrajno slaba. Minister si je pri vstajanju od tal razčesnil hlače in vol je odklonil hrano. Siamsko časopisje je bombardiralo vlado, naj ponovi obred, predvsem pa mora poljedelski minister takoj odstopiti. Minister ni podal ostavke, je pač bil kraljev bratranec, in je ostal na svojem mestu. Njegovo vstrajanje na ministrskem stolu je bilo sijajno opravičeno: taisto leto je žetev boljše izpadla, nego vsa prejšnja leta. Žitne cene so pa padle tako nizko, kakor jih niso pomnili najstarejši in to dejstvo je utrdilo vero v čuvanje od bogznaj od kedaj podedovane navade obredov poljedelskega praznika, ki so napovedovali za poljedelce slabe čase.

Poljedelski praznik zaključijo v Siamu ljudske množice s pohodom na polja, kjer čakajo solnčni vzhod in iz tega jim prorokujejo številni čarovniki bodočnost za eno leto. Siamski čarovniki so zelo ugledne osebnosti. Najbogatejši in evropsko naobražen siamski trgovec se ne poda na trgovske posle, ne da bi poprej vprašal za svet čarodeja.

Kako starost dosežejo živali in rastline?

Starost živali.

Razven slona dosežejo tudi kiti starost nad 200 let, ravno tako ščuke in krapci, od katerih so opazovali daleč nad 200 let stare komade. K dalje živim živalim spadajo tudi ptice. Beloglav jastreb je zdržal v ujetništvu 118 let. Orli, sokoli, divje gosi in jastrebi mrharji dosežejo starost preko 200 let. Papagaj je dolgo živeča ptica. O aturskem papagaju Aleksandra Humbolta so pripovedovali, da je govoril jezik Aturov, izumrlega indijanskega plemena. Celotno manjše ptice živijo dolgo. Kukavico so opazovali 33 let, slavca 20 let. Konj postane lahko star 40 let. Medved živi kot ujetnik 50 let, lev 35 let. Svinja se povspne do 20 let, ovca 15, lisica 14, zajec 10, miš in veverica 6 let.

Polži in školjke so kratkoživke ter postanejo stare komaj 4 leta. Izjema je orjaška školjka s starostjo 100 let.

Ličinke žuželk živijo navadno dalje časa kakor same živali. Tako se godi n. pr. majskega hrošču, kojega ličinka živi 4 leta, hrošč sam pa konča življenje tekom enega meseca.

Ličinka muhe enodnevnice, ki razvita živi 6 ur, rabi tri leta, predno doraste v muho enodnevnico.

Mravlje moškega spola živijo mnogo krajše nego ženskega. Čebelna matica doseže starost 3 let, troti poginejo tekom 3—4 mesecev. Mravlje ženskega spola živijo celo 14 let, življenjski čas moških mravelj znaša komaj par tednov.

Starost rastlin.

Nekatere rastline dosežejo neverjetno visoko starost, ki se raztegne v cela tisočletja. Na pokopališču Santa Maria del Tule v bližini Oakse v Mehiki raste viržinska močvarna cipresa, koje starost je precenjena na 6000 let. Drevo meri 2 m nad zemljo v obsegu 48 m. O tem drevesu trdijo, da je taboril pod njegovo senco Ferdinand Cortez, ki je kot prvi Evropejec zavojeval Mehiko. — Na približno 4000 do 5000 let so cenili starost zmajevega drevesa, katerega je uničil v sredini minulega stoletja vihar. To drevo je stalo pri Orotavi na otoku Teneriffa (eden od Kanarskih otokov). — Prastara so mamutova drevesa v Kaliforniji v zapadnem pogorju Siere Nevade. Dosežejo visočino 100 m in so že stala pred Kristusovim rojstvom.

Tudi Evropa poseda celo vrsto prastarih dreves. Na Angleškem kažejo tise, ki bi naj bili iz paganske dobe. V Neunstadtu na Virtemberskem v Nemčiji stoji orjaška lipa, katero podpira 100 kamenitih stebrov in je bila posajena leta 1551. Znani so nad 1000 let stari hrasti, cedre, kostanji, mecesni in bršljin.

Zelo stare postanejo ovjalke po tropskih krajih in razne vrste kaktej.

*